

CHUYÊN MỤC

TRAO ĐỔI NGHIỆP VỤ

ĐIỂM SÁCH TRÊN TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU XÃ HỘI

BÙI THẾ CƯỜNG

Trong blog của mình, Vương Trí Nhàn đặt câu hỏi: “Tại sao không ai viết điểm sách?”. Theo ông, “Nhiều người không biết rằng điểm sách là một mục một tờ báo chuyên ngành nhất thiết phải có”. Ông cho rằng, “trong tâm lý của giới cầm bút và cả giới làm báo, điểm sách là một công việc quá vất vả, người ta không buồn làm. Nói tới việc điểm sách, nhiều người cười khẩy không nghĩ là việc nghiêm chỉnh. Cả đến các cây bút trẻ cũng gần như không ai tính chuyện lập nghiệp bằng cái việc xem như lật vật này” (Vương Trí Nhàn, 2008). Dĩ nhiên khi bàn chủ đề này, Vương Trí Nhàn ngụ ý điểm sách trong văn chương. Tuy nhiên, thực trạng đó cũng đúng với lĩnh vực khoa học xã hội ở Việt Nam lâu nay.

Tra Google ‘what is bookreview and how to write it’ (điểm sách là gì và viết nó như thế nào) vào ngày 27/3/2015, xuất hiện 722 triệu đơn vị tài liệu. Giờ

một tạp chí khoa học xã hội Âu-Mỹ bất kỳ, bạn sẽ thấy phổ biến tình trạng các bài nghiên cứu chiếm khoảng 80-90% số trang, 10-20% còn lại dành cho bookreview (điểm sách). Bạn còn thấy một điều nữa: tác giả của bookreview thuộc đủ hạng chức sắc nghiên cứu, từ giáo sư đến tiến sĩ và thấp hơn. Giờ các tạp chí khoa học xã hội chuyên ngành ở Việt Nam, bạn thấy gì về việc này? Rất hiếm bài bookreview.

Khi làm quản lý khoa học, năm 2006 tôi ra một ‘chính sách’, đơn giản đến mức tầm thường: Mọi nhà nghiên cứu trẻ (U35) mỗi năm phải có một bài điểm sách đăng trên tạp chí của Viện. Tưởng không còn gì giản dị hơn. Vì đó là một hoạt động đơn giản nhưng căn bản và thường xuyên của bất kỳ nhà nghiên cứu nào.

Vậy kể từ ngày có chính sách trên, có bao nhiêu bài bookreview trên Tạp chí Khoa học Xã hội (TPHCM)? Căn cứ vào *Tổng Mục lục Tạp chí Khoa học xã hội 1989 - 2014*, từ số

1/2006 đến số 12/2014 có 85 bài điểm sách của 46 tác giả (có tác giả viết nhiều bài). Vậy trung bình mỗi số tạp chí có khoảng 0,8 bài điểm sách. Có thể nói không ngoa rằng, sau chín năm ra đời, ‘chính sách’ trên thất bại. Trong khoảng mười năm trở lại đây, Viện Khoa học xã hội vùng Nam Bộ thường có khoảng 80 đến ngót 100 nhà nghiên cứu. Giả sử, mỗi người có một bài bookreview mỗi năm thôi, Tạp chí của Viện sẽ có khoảng 7 bài trong

mỗi số, đạt tình trạng ‘bình thường’ của một tạp chí khoa học về mặt số lượng và tỷ lệ bài bookreview trong mỗi số tạp chí. Chỉ để đạt được một điều ‘bình thường’ nho nhỏ thôi đối với một viện và một tạp chí khoa học ở Việt Nam, khó như vậy đấy. Từ hiện trạng của một nội dung nhỏ có thể suy luận mở rộng cho hiện trạng của những nội dung lớn hơn, phức tạp hơn. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Ai. 2012. *Điểm sách là gì?* <http://tranaingai.blogspot.com/2012/12/iem-sach-la-gi.html>. Truy cập ngày 27/3/2015.
2. University of Washington Writing Center. 2015. *Writing Book Reviews in Political Science*. <http://depts.washington.edu/pswrite/Handouts/BookReviews.pdf>. Truy cập ngày 27/3/2015.
3. Viện Khoa học xã hội vùng Nam Bộ - Tạp chí Khoa học Xã hội (TPHCM). 2015. *Tổng Mục lục Tạp chí Khoa học xã hội 1989 - 2014*.
4. Vương Trí Nhàn. *Tại sao thưa vắng các bài điểm sách?* <http://thuykue.blogspot.com/2008/10/ti-sao-tha-vng-cc-bi-im-sch.html>. Truy cập ngày 27/3/2015.
5. Wikipedia. 2015. *Academic journal*. http://en.wikipedia.org/wiki/Academic_journal#Book_reviews. Truy cập ngày 27/3/2015.